

ІГОР ОЛЕКСАНДРОВИЧ ШЕВЧУК
(ДО 75-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

29 квітня 2022 року виповнилось 75 років видатному українському математику, члену-кореспонденту НАН України, доктору фізико-математичних наук, професору, завідувачу кафедри математичного аналізу Київського національного університету імені Тараса Шевченка Ігорю Олександровичу Шевчуку.

Ігор Олександрович народився у Києві в родині педагогів у 1947 році. Під час війни батько пройшов з боями від Сталінграда до Берліна. Останні роки життя був директором школи № 32 м. Києва. Мати в останні роки життя працювала начальником управління кінофікації м. Києва.

У 1963 році І. О. Шевчук вступив до 10 класу щойно відкритої Республіканської спеціалізованої школи-інтернату фізико-математичного профілю при Київському державному університеті імені Т. Г. Шевченка. У 1964 році став переможцем XIX Київської міської олімпіади з математики, закінчив 11-й клас школи № 92 і вступив на механіко-математичний факультет Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка, який закінчив у 1969 році. Під час навчання в університеті визначальний вплив на нього справили лекції та практичні заняття з математичного аналізу, які вів доцент Володимир Олексійович Панасович. Він, зокрема, і

познайомив студента Шевчука з тодішнім завідувачем кафедри математичного аналізу, членом-кореспондентом НАН України Владиславом Кириловичем Дзядиком, під керівництвом якого Ігор Олександрович пізніше навчався в аспірантурі і працював в очолюваному В. К. Дзядиком відділі теорії функцій Інституту математики НАН України. Саме під впливом В. К. Дзядика і сформувались наукові інтереси майбутнього вченого.

З 1969 по 1998 роки наукова діяльність І. О. Шевчука проходила в Інституті математики НАН України. Після закінчення у 1972 році аспірантури він захистив у 1973 році кандидатську дисертацію „Про теорему Племеля – Привалова та конструктивну характеристику функцій класу Зигмунда”, а в 1985 році докторську дисертацію „Продовження та наближення гладких функцій однієї змінної”. В Інституті математики працював молодшим науковим співробітником (1972 – 1977 рр.), вченим секретарем (1977 – 1979 рр.), старшим науковим співробітником (1979 – 1986 рр.), провідним науковим співробітником (1986 – 1998 рр.). З 1998 року очолює кафедру математичного аналізу Київського національного університету імені Тараса Шевченка. За сумісництвом з 1986 року працює професором кафедри математичного аналізу та диференціальних рівнянь Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. У 1996 році отримав вчене звання професора, у 2021 році його обрано членом-кореспондентом НАН України.

Наукові праці І. О. Шевчука присвячені різноманітним питанням теорії функцій, головним чином теорії наближень. Основними напрямками його наукової діяльності є наближення функцій комплексної змінної (у цьому напрямку для функцій високої гладкості ним побудована теорія наближення алгебраїчними поліномами на множинах комплексної площини, що мають кусково-гладку межу), продовження функцій з довільної підмножини дійсної прямої (знайшов умову на значення функції, визначеної на довільній фіксованій підмножині числової прямої, яка є необхідною і достатньою для того, щоб дана функція допускала продовження на всю числову вісь, яке належить класу Соболева, Гельдера чи узагальненому класу Гельдера) та формозберігаюче наближення. Формозберігаюче наближення розглядає задачі наближення монотонних функцій монотонними алгебраїчними поліномами (монотонне наближення), опуклих функцій опуклими алгебраїчними поліномами (опукле наближення), наближення функцій, які змінюють свою монотонність у фіксованих точках, алгебраїчними та тригонометричними поліномами, що змінюють свою монотонність у тих самих точках (комонотонне наближення) та інші. І. О. Шевчук (разом з учнями і співавторами) з'ясував, в яких випадках для монотонного, опуклого, комонотонного, коопуклого наближення функцій справедливі аналоги класичних оцінок похибки наближення (рівномірних, поточкових, Діціана – Тотіка, інтерполяційних), а в яких ні, і у випадках, коли відповідні аналоги класичних оцінок хибні, побудував контр-прикладі. Тобто отримав основні результати формозберігаючого наближення, паралельні до класичних результатів наближення без обмежень Джексона – Зигмунда – Ахієзера – Стечкіна, Нікольського – Тімана – Дзядика – Фройда – Брудного та інших. Серед інших результатів вченого варто згадати доведення гіпотез Сьюелла (про контурно-тілесні властивості аналітичних функцій), Хассона (про апроксимаційний критерій гладкості), ДеВора і Ю (про поточкову оцінку монотонного наближення функцій класів Соболева з $r > 2$), знаходження точного значення сталої Лебега ядра Рогозинського, істотне покращення оцінки інтерполяційної сталої Уїтні.

І. О. Шевчук – автор двох монографій (одна з яких видана за кордоном) та понад 100 наукових праць. Тонкі, технічно довершені і математично красиві міркування містяться в кожній з

його робіт, не кажучи вже про глибину і вагомість викладених результатів. Його роботи, без перебільшення, є не лише зразком математичної творчості для молодих учених, а і загальним прикладом, скажімо, для Вікіпедії. Можливо, це так сталося тому, що він є математиком класичної старшої формації, а можливо завдяки своїй харизматичній неповторності, своєму унікальному таланту, людським якостям, потужній працездатності.

Наукові результати І. О. Шевчука високо цінуються фахівцями з теорії функцій не лише в Україні, а й у світі. Його регулярно запрошують з пленарними доповідями на престижні міжнародні конференції. З доповідями на конференціях та наукових семінарах як запрошений професор він виступав у багатьох наукових центрах Європи, Азії та Північної Америки. Ігор Олександрович є активним організатором наукового співробітництва з університетами Манітоби, Тулона, Мерсіна, Пекіна, Тель-Авіва та ін. Загалом він узяв участь у понад 100 міжнародних конференціях.

Яскравою, багатогранною і продуктивною є й педагогічна діяльність професора Шевчука. Його чудові лекції приваблюють своєю інформативністю та вмінням за відведений час доступними для слухачів засобами чітко й зрозуміло викласти основне, при цьому малюючи надзвичайно широку картину і захоплюючи здібних студентів перспективою подальших досліджень. Вміння підібрати посилену й водночас перспективну задачу, надати потрібну допомогу при її розв'язанні, уважне й по-батьківськи турботливе ставлення — ці риси характеризують Ігоря Олександровича як наукового керівника й високо цінуються його учнями. Під керівництвом І. О. Шевчука захищено 1 докторську, 16 кандидатських дисертацій та 6 дисертацій на здобуття ступеня PhD. Більшість його учнів і після захисту дисертацій продовжують активно займатись науковими дослідженнями, працюючи у провідних університетах України, Італії, Канади, Німеччини, Норвегії, Туреччини, Франції, Швейцарії. Визначні математичні досягнення Марини Вязовської відзначено премією імені Салема за 2016 рік (перший лауреат цієї премії серед математиків з України) та багатьма іншими почесними науковими нагородами, Андрія Бондаренка – призом імені Васіла Попова за 2013 рік (перший лауреат цієї премії серед математиків Східної Європи), Данила Радченка — також призом імені Васіла Попова за 2020 рік. Цими престижними міжнародними нагородами своїх вихованців може по праву пишатись не тільки Ігор Олександрович, а й українська математична спільнота в цілому.

І. О. Шевчук проводить також велику науково-організаційну роботу. Він упродовж багатьох років був головою методичної комісії МОН України, членом експертної комісії ВАК, головою (або співголовою) оргкомітетів десятка міжнародних наукових конференцій, є членом вченої ради з захисту докторських дисертацій в Інституті математики НАН України, головою журі Відкритої олімпіади механіко-математичного факультету з математики, членом редколегій „Українського математичного журналу”, журналів „Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Математика. Механіка”, „У світі математики” та „Journal of Concrete and Applicable Mathematics” (США).

Чудові людські якості, глибокі знання, широка ерудиція, житейська мудрість у поєднанні з нев'яжучим оптимізмом Ігоря Олександровича роблять спілкування з ним незабутнім.

За свою багаторічну працю І. О. Шевчук нагороджений Почесними Грамотами Кабінету Міністрів України (2003 р.), Верховної Ради України (2009 р.), знаком МОН України „Відмінник освіти України” (2003 р.), Грамотою (2007 р.), Почесною грамотою (2012 р.) Київського національного університету імені Тараса Шевченка і Золотою медаллю „Михайло Петрович Драгоманов 1841 – 1895 рр.” (2017 р.) Національного педагогічного університету

імені М. П. Драгоманова. Він є Заслуженим працівником освіти України (2018 р.), лауреатом Республіканської премії імені М. Островського (1980 р.), премій НАН України імені М. М. Крилова (1991 р.) та М. В. Остроградського (2015 р.); виборов гранти Сороса (1993 і 1998 рр.); у 2000 році отримав звання „Кращий викладач року” Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Щиро вітаємо Ігоря Олександровича з ювілеєм і бажаємо йому міцного здоров'я, наснаги та нових творчих успіхів.

*І. О. Луковський, В. Л. Макаров, М. О. Перестюк, О. М. Тимоха,
О. А. Бойчук, В. Я. Гутлянський, А. Н. Кочубей, В. П. Моторний,
А. П. Голуб, Г. А. Дзюбенко, В. В. Ковтунець, О. Н. Нестеренко,
А. С. Романюк, А. С. Сердюк, Г. М. Торбін*